

Vakioehdot hanketukeen (kehitysyhteistyö) vuosille 2027–2030

1. Yleistä

1.1. Vakioehtojen nimi

Vakioehdot hanketukeen (kehitysyhteistyö) vuosille 2027–2030

1.2. Ehtojen voimassaoloaika

Voimassa 1.1.2027 - 31.12.2030.

1.3. Vakioehtojen soveltamisala ja sovellettavat säädökset

Valtionavustukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001). Tähän asiakirjaan on valtionavustuksen käyttöä koskevien vakioehtojen lisäksi koottu valtionavustuksen käyttöön sovellettavat ja valtionavustuslain keskeiset säännökset. Lainsäädännössä voi kuitenkin olla myös muita valtionavustuksen käyttöön sovellettavia säännöksiä.

Valtionavustuksen saajalla tarkoitetaan organisaatiota, jolle avustus on valtionavustuspäätöksellä myönnetty. Siirron saajalla tarkoitetaan muuta avustuksen käyttäjää, joka toteuttaa avustettavaa hanketta yhdessä valtionavustuksen saajan kanssa ja jolle valtionavustuksen saaja välittää avustusta käytettäväksi. Valtionavustuksen saajan on tehtävä sopimus edelleen välitetyn avustuksen käytöstä, käytön valvonnasta ja niiden ehdoista siirron saajan kanssa. Yhteistyökumppanilla tarkoitetaan tässä muuta toimijaa, jonka kanssa tehdään muuta yhteistyötä. Tällainen toimija voi olla esimerkiksi taho, jolta hankitaan tavaroita tai palveluja tai muu toimija, jonka kanssa tehdään esimerkiksi viestinnällistä yhteistyötä.

Kaikessa valtionavustuksen käyttöön liittyvässä toiminnassa valtionavustuksen saaja, siirron saajat ja muut yhteistyökumppanit Suomessa sitoutuvat noudattamaan myös muuta Suomessa voimassa olevaa lainsäädäntöä. Muissa maissa valtionavustuksella tulee toimia tavalla, joka huomioi paikallisen lainsäädännön ja on linjassa Suomen lainsäädännön kanssa.

Nämä vakioehdot ovat osa valtionavustuksen myöntämistä koskevaa päätöstä.

Jos valtionavustuspäätös ja sen liitteet ovat keskenään ristiriidassa, tulkintajärjestys on seuraava:

1. Valtionavustuspäätös ja sen yksilöidyt erityiset ehdot,
2. Valtionavustuspäätöksen liitteenä olevat vakioehdot,
3. Hyväksytty kustannusarvio,
4. Mahdollinen hyväksytty toteuttamissuunnitelma,
5. Valtionavustushakemus ja sen liitteet.

Valtionavustuksen saajalla ja siirron saajilla on lisäksi velvollisuus noudattaa muita heihin soveltuvia kansainvälisiä sitoumuksia ja kansallista lainsäädäntöä

1.4. Ehtojen ja rajoitusten noudattaminen

Valtionavustuslain 13.1 §:n mukaan valtionavustusta saadaan käyttää ainoastaan valtionavustuspäätöksen mukaiseen tarkoitukseen. Valtionavustuksen käyttötarkoitus on yksilöity valtionavustuspäätöksessä.

Valtionavustuslain 13.2 §:n mukaan, sen lisäksi, mitä tässä laissa tai lain 8 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään, valtionavustuksen saajan on noudatettava avustettavassa hankkeessa tai toiminnassa valtionavustuspäätökseen otettuja ehtoja ja rajoituksia.

Jos valtionavustus on myönnetty tiettyä valtionavustuspäätöksessä määriteltyä käyttötarkoitusta varten käytettävän omaisuuden hankintaan tai perusparannukseen, omaisuutta ei saa käyttää pysyvästi muuhun kuin valtionavustuspäätöksessä määriteltyyn käyttötarkoitukseen eikä omaisuuden omistus- tai hallintaoikeutta luovuttaa toiselle valtionavustuksen kohteena olevan omaisuuden käyttöaikana. Tässä avustushaussa rahoitettavan toiminnan omaisuuden käyttöajaksi määritellään 10 vuotta avustuksen viimeisen erän maksamisesta.

1.5. Valtionavustuspäätöksen ja avustusta koskevien tietojen julkisuus

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) 1 §:n mukaan viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa laissa erikseen toisin säädetä.

Viranomaisen asiakirjalla tarkoitetaan julkisuuslain 5 §:ssa tarkoitettua asiakirjaa, joka voi esimerkiksi olla hakijan viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa toimittama asiakirja liitteineen. Asiakirjojen salassapitoperusteista säädetään julkisuuslain 24 §:ssä. Ulkoministeriö päättää sille toimitettujen asiakirjojen julkisuudesta harkintansa pohjalta.

Hakijalla, valtionavustuksen saajalla tai muulla asianosaisella on mahdollisuus tarvittaessa osoittaa hakemuksessaan tai muissa viranomaisen asiakirjoissa salassapitoa edellyttävät kohdat ja perustella salassapitotarve julkisuuslain 24 §:n perusteella. Ulkoministeriö ei ole sidottu asianosaisen esitykseen salassapidosta, vaan viranomaiselle toimitetun asiakirjan julkisuus arvioidaan tapauskohtaisesti julkisuuslain (621/1999) ja muun lainsäädännön nojalla. Julkista tietoa ovat esimerkiksi valtionavustuksen hakijan ja saajan nimi sekä haetun ja myönnetyn valtionavustuksen euromäärät.

Ulkoministeriö toimittaa lisäksi 1.10.2023 alkaen haettavaksi tulevia valtionavustuksia ja niihin liittyviä valtionavustushakemuksia- ja päätöksiä koskevat vähimmäistiedot sekä 1.10.2023 ja sen jälkeen tehdyn hallintopäätöksen perusteella myönnettävän valtionavustuksen vähimmäistiedot valtionavustustoiminnan tietovarantoon, jota ylläpitää Valtiokonttori. Valtionavustuslain 32 d §:n mukaisesti Valtiokonttori julkaisee tietyt valtionavustuksia koskevat tiedot valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelussa (Tutkiavustuksia.fi-palvelu). Valtionavustuksen saaja ja siirron saaja sitoutuvat käsittelemään mahdollisia henkilötietoja EU:n yleisen tietosuoja-asetusta (2016/679) sekä tietosuojalakia (1050/2018) noudattaen.

1.6. Valtionavustuksen maksaminen

Valtionavustuslain 12.2 §:n mukaan valtionavustuksesta voidaan maksaa ennakkoa, jos se on valtionavustuksen käytön kannalta perusteltua sekä sen käytön valvonnan kannalta tarkoituksenmukaista.

Valtionavustuslain 12.3 §:n mukaan määrältään vähäinen ja 5 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettu valtionavustus voidaan 1 momentin estämättä maksaa myös kertasuorituksena, jos se on valtionavustuksen käytön kannalta perusteltua.

Valtionavustuslain 12.4 §:n mukaan valtionavustuksen saajan tulee antaa valtionapuviranomaiselle valtionavustuksen maksamiseksi oikeat ja riittävät tiedot.

Muut valtionavustuksen maksamisen ehdot määritellään valtionavustuspäätöksessä.

Valtionavustuksen maksaminen edellyttää päätökseen mahdollisesti sisältyvien erityisehtojen täyttymistä ja noudattamista.

Ulkoministeriö maksaa avustuksen valtionavustuksen saajan lähettämien maksatushakemusten perusteella lähtökohtaisesti kahdessa erässä vuosittain. Perustellusta syystä maksatus voidaan tehdä myös useammassa kuin kahdessa erässä. Kustakin maksuerästä tulee tehdä erillinen maksatushakemus vähintään 30 päivää ennen maksuerän toivottua maksuajankohtaa. Maksatushakemuksissa on huomioitava kustannusten ajoittuminen sekä kunkin vuoden alussa talousarvion vahvistamiseen liittyvät määräajat.

Kun kyseessä on monivuotinen myöntö, ensimmäistä avustuksenkäyttövuotta seuraavien vuosien osalta avustus on haettavissa valtionavustuspäätöksen vuosikohtaisen jakauman mukaisesti.

Myönnetty avustus tulee pääsääntöisesti käyttää sinä vuonna, jolle se on myönnetty.

Maksatusten edellytyksenä on ulkoministeriön antamien ohjeiden mukainen vuosittainen raportointi sekä mahdolliset muut ulkoministeriön edellyttämät selvitykset tai asiakirjat.

1.7. Hankintamenettelyä koskevat ehdot

Avustuksen käytössä tulee noudattaa näitä vakioehtoja, sen lisäksi, että valtionapuviranomainen on valtionavustuspäätöksessä hyväksynyt jonkin hankinnan osana toiminta- tai hankesuunnitelmaa ja kustannusarviota.

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 5 §:n kohdan mukaan laissa tarkoitettuna hankintayksikkönä (eli toimijana, jonka pitää kilpailuttaa hankintansa hankintalain säännösten mukaan) pidetään mitä tahansa hankinnan tekijää silloin, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta valtion viranomaiselta tai kun saaja on hankintalain 5 §:ssä tarkoitettu julkisoikeudellinen laitos. Tällaisen hankintayksikön tulee noudattaa julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016) säädettyjä hankintamenettelyä.

Valtionvaltionavustuksen saajan tulee selvittää, onko se edellä tarkoitettu hankintayksikkö. Jos valtionavustuksen saaja on edellä tarkoitettu hankintayksikkö, saajan tulee noudattaa avustuksella tehtävissä hankinnoissa hankintalainsäädäntöä ja sen tulee huomioida hankintalaissa asetetut hankintojen kilpailuttamisvelvoitteet. Tällöin valtionvaltionavustuksen saaja on myös vastuussa hankintalainsäädännön noudattamisesta. Jos saaja on edellä tarkoitettu hankintayksikkö ja hankinta on tehty vastoin hankintalainsäädäntöä, hankintaa ei voida hyväksyä osaksi valtionavustuksen käyttöä eikä hankintakulu siten ole hyväksyttävä kustannus.

Kaikissa hankinnoissa on huolehdittava, että tarjoajaan ei kohdistu Euroopan unionin tai Yhdistyneiden kansakuntien (YK) asettamia pakotteita, Suomen viranomaisten tekemiä varojen jäädyttämisspäätöksiä tai että tarjoajaan ei kohdistu muita soveltuvia rajoituksia. Hankinnassa tulee huomata, että asetuksen (EU) 833/2014 artiklassa 5 k tarkoitetuissa hankinnoissa hankintasopimuksen tekeminen Venäjän kansalaisten, Venäjällä asuvien luonnollisten henkilöiden tai Venäjälle sijoittuneiden oikeushenkilöiden kanssa on kielletty. Tarjouspyynnöissä tämän voi toteuttaa lisäämällä tarjouspyyntöihin toimittajan vakuutus siitä, etteivät pakotteet ja muut rajoitteet koske sitä tai sen edunsaajapiiriä. Vastuu asian selvittämisestä ja hankinnan oikeellisuudesta on valtionavustuksen saajalla. Tarjouksen jättäjän tai toimittajan vakuutus ei poista tätä vastuuta, vaan valtionavustuksen saajan on tarvittaessa pyydettävä lisäselvitystä.

Tavaroita tai palveluja hankittaessa tulee sekä tarjouspyyntöihin että hankintasopimukseen sisällyttää lauseke, jonka mukaan tarjous voidaan hylätä tai sopimus voidaan irtisanoa päättymään välittömästi, jos palveluntuottajaa rasittaa julkisia hankintoja koskevassa kansallisessa tai EU-lainsäädännössä tarkoitettu pakollinen tai harkinnanvarainen poissulkemisperuste, Euroopan unionin tai YK:n kohdistama pakote tai muu yllämainittu rajoite, kuten Venäjän kansalaisuus tai sijoittuminen Venäjälle, vaikka peruste olisi syntynyt vasta sopimussuhteen alkamisen jälkeen.

Valtionavustuksen saaja vakuuttaa niin ikään, ettei niihin tahoihin, joiden toiminnassa käytettäväksi se käyttötarkoituksen mukaisesti siirtää osan valtioavustuksesta eikä näiden tahojen johtoon tai valvontavaltaa käyttäviin henkilöihin taikka näiden työntekijöihin kohdistu mitään julkisia hankintoja koskevassa kansallisessa tai EU-lainsäädännössä tarkoitettua pakollista tai harkinnanvaraista poissulkemisperustetta, Euroopan unionin tai YK:n kohdistamaa pakotetta tai muuta yllämainittua rajoitetta, kuten Venäjän kansalaisuutta tai sijoittumista Venäjälle, vaikka peruste olisi syntynyt vasta sopimussuhteen alkamisen jälkeen.

Lisäksi tavaroita tai palveluja hankittaessa tulee sekä tarjouspyyntöihin että hankintasopimukseen sisällyttää lauseke, jonka mukaan tarjous voidaan hylätä tai sopimus purkaa, mikäli sopimuksen tekemiseen tai toimeenpanoon liittyy lahjontaa tai lahjonnankaltaista laitonta toimintaa.

1.8. Muut yleisiin asioihin liittyvät ehdot

Avustettavan toiminnan ODA-kelpoisuus

Avustuksen käyttöä ohjaavat kansallisen lainsäädännön lisäksi kehitysyhteistyörahoitusta antavien tahojen kansainvälisessä yhteistyössä sopimat normit. Avustettavan toiminnan tulee olla OECD:n kehitysapukomitean (DAC, Development Assistance Committee) julkiselle kehitysyhteistyörahoitukselle (ODA, Official Development Assistance) asettamien määritelmien mukaista kehitysyhteistyötä. Tietojen toimittamista koskevat raportointivelvoitteet määritellään tarkemmin luvussa 4.3.

Riskienhallinta ja organisaation hyvän hallinnon järjestäminen

Valtionavustuksen saajan tulee huolehtia organisaationsa hyvästä hallintotavasta sekä riittävästä riskienhallinnasta ja sisäisestä valvonnasta. Riskienhallintatyön on oltava jatkuva. Riskienhallinnassa tulee huomioida myös kohdan 4.6. velvoitteet. Valtionavustuksen saajalla tulee olla käytössään asianmukaiset riskienhallintamekanismit.

Pakotteet sekä velvoitteet rahanpesua ja terrorismia vastaan

Valtionavustuksen saajan ja siirron saajien tulee itsenäisesti varmistaa, ettei ministeriön

avustuksen saajan tukemiseksi myöntämiä varoja luovuteta tai muutoin käytetä rahoitusavun tai tuen antamiseksi sellaisille henkilöille tai yhteisöille, terroristeille tai terroristijärjestöille taikka muille oikeushenkilöille tai virastoille, jotka luetellaan Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston konsolidoidussa pakoteluettelossa tai voimassa olevissa EU:n pakoteasetuksissa. Valtionavustuksen saajan on myös huolehdittava, ettei siirron saajiin, yhteistyökumppaneihin, näiden edunsaajapiiriin, eikä avustettavan toiminnan edunsaajiin kohdistu pakotteita. Pakotelistattujen tahojen tekemien yritysjärjestelyjen vuoksi valtionavustuksen saajan on varmistettava, ettei avustuksen käytöstä hyötyvien yhteisöjen todellinen omistus- tai määräysvalta ole yksittäistapauksessa pakotelistatulla taholla.

Valtionavustuksen saajan tulee ilmoittaa ministeriölle välittömästi, jos avustuksen saaja tämän avustuksen kohteena olevan toiminnan voimassaolon aikana toteaa, että näitä varoja on käytetty mainittuihin tarkoituksiin. Valtionavustuksen saajan tulee siten sitoutua noudattamaan kaikilta osin yllämainittuja ja muita pakotejärjestelmiä, kuten niitä kohdennettuja taloudellisia pakotteita ja muita toimenpiteitä, jotka turvallisuusneuvosto on hyväksynyt Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan VII luvun 41 artiklan mukaisesti, sekä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 215 artiklan mukaisesti hyväksytyjä taloutta ja rahoitusta koskevia rajoittavia toimenpiteitä, jotka ovat voimassa Euroopan unionissa. Mikäli toiminta kohdistuu maahan, joka on EU:n direktiivin (2015/849) tai FATF:n (The Financial Action Task Force) määrittelemä korkean riskin maa, tulee valtionavustuksen saajan varmistaa, ettei ministeriön valtionavustuksen saajan tukemiseksi myöntämiin varoihin kohdistu rahanpesua tai varoja luovuteta terrorismin rahoitukseen.

Velvollisuus ilmoittaa väärinkäyttöepäilyistä ja ilmoittajansuoja

Valtionavustuksen saajan ja siirron saajan sekä näiden organisaatiossa työskentelevän tulee viipymättä ilmoittaa epäilemästään tai havaitsemastaan väärinkäytöstä ulkoministeriön väärinkäyttöilmoituskanavalle osoitteeseen <https://vaarinkayttoilmoitus.fi>. Väärinkäytöllä tarkoitetaan ainakin 2.2. kohdassa tarkoitettua väärinkäyttöä. Ilmoitus väärinkäyttöepäilyistä voi saapua ulkoministeriöön myös siirron saajalta, yhteistyökumppanilta sekä ulkopuolisilta henkilöiltä.

Väärinkäytöstapauksissa ensisijainen viestintävastuu on valtionavustuksen saajalla ja työtä toteuttavalla siirron saajalla. Ulkoministeriö julkaisee tiedot tehdyistä takaisinperintäpäätöksistä, mutta tapauksesta riippuen ulkoministeriö harkitsee viestimistä myös väärinkäyttöepäilyistä.

Valtionavustuksen väärinkäyttöä ovat esimerkiksi seuraavat tilanteet: lahjonta, varkaudet, lahjusten vastaanottaminen, rahanpesu, kaikenlainen muu taloudellinen väärinkäyttö, seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalinen ahdistelu, seksuaalinen häirintä, häirintä, nepotismi rekrytoinnissa, puolueellisuus, osallistuminen päätöksentekoon esteellisenä, ehtojen vastaiset lahjat ja vieraanvaraisuus, merkittävät kirjanpitorvirheet tai sääntöjenvastaisuudet kirjanpidossa, vakavat virheet tehtävien suorittamisessa, merkittävät viivästykset tehtävien

suorittamisessa, perusteettomat päivärahat ja palkkiot, hankintalain rikkominen tai virheelliset hankintamenettelyt, jotka rikkovat näitä ehtoja tai valtionavustuksen käyttöön liittyvien sopimusten ehtoja, työsuhteen päättymisen jälkeiset kohtuuttomat kilpailukiellohdot ja muut laittomat rajoitukset, puutteet raportoinnissa, olennaisten tietojen toimittamatta jättäminen, kieltäytyminen tarkastuksesta tai tilintarkastuksesta, näiden tarkastusten vaikeuttaminen, vallan väärinkäyttö, painostus, syrjintä tai muu epäasianmukainen vaikuttaminen, lapsi- tai pakkotyövoiman käyttö, ihmisoikeuksien loukkaaminen muutoin, sijoitukset veroparatiiseihin, muu OECD:n määritelmän mukainen aggressiivinen verosuunnittelu, tai muu näihin rinnastuva lainvastainen toiminta taikka muu väärinkäyttö.

Väärinkäytön kiello koskee valtionavustuksen saajan henkilöstöä, valtionavustuksen saajan organisaation johtoasemassa olevia henkilöitä, organisaatiota kokonaisuudessaan sekä kaikkia yhteistyökumppaneita, näiden henkilöstöä, yhteistyökumppanin johtoasemassa olevia henkilöitä, yhteistyökumppaneiden organisaatioita kokonaisuudessaan ja kaikkia, joita valtionavustuksen saaja on ottanut palvelukseensa tai jolta se hankkii palveluita tai tavaraa avustustoimintaan liittyen. Valtionavustuksen saajan tulee kohdan 2.3. (Edelleen välittämistä koskevat ehdot) mukaisesti sisällyttää väärinkäytön kiello siirron saajan ja muiden kolmansien osapuolten kanssa tehtäviin sopimuksiin. Valtionavustuksen saaja on velvollinen tekemään yhteistyötä ulkoministeriön kanssa mahdollisten väärinkäytösepäilyjen selvittämiseksi.

Jos valtionavustuksen saaja tai siirron saaja on Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annetun lain eli ilmoittajansuojelulain (1171/2022) tarkoittama yli 50 työntekijää työllistävä yksityisen tai julkisen sektorin organisaatio (tai valtion virasto), sillä on lisäksi velvollisuus perustaa sisäinen ilmoituskanava. Organisaation sisäisessä ilmoituskanavassa tehty ilmoitus ei kuitenkaan poista velvollisuutta tehdä ilmoitusta väärinkäytösepäilystä ulkoministeriön väärinkäyttöilmoituskanavalle näiden ehtojen ja voimassaolevan lainsäädännön mukaisesti.

Valtionavustuksen saajan ja siirron saajan tulee taata tehokas suoja väärinkäytösten ilmoittajille. Valtionavustuksen saaja ja siirron saaja sitoutuvat siihen, että ilmoitukset väärinkäytöksestä tulee voida tehdä turvallisesti ja siihen, että ilmoittajan henkilöllisyys on suojattu.

Valtionavustuksen saajan ja siirron saajan on suojeltava ilmoittajia kaikenlaisilta suorilta ja epäsuorilta vastatoimilta, joiden kohteeksi he voivat joutua ilmoittaessaan väärinkäytöksistä. Vastatoimien kiello kattaa myös toimet, jotka kohdistuvat ilmoittavan henkilön lisäksi esimerkiksi hänen edustamaansa oikeushenkilöön tai hänen sukulaisiinsa, jotka ovat työnsä vuoksi yhteydessä ilmoittajan työnantajaan. Vastatoimien kiellon rikkomisesta tai ilmoittamisen estämisestä voi seurata vahingonkorvausvastuu sekä velvollisuus maksaa hyvitystä ilmoittajalle.

Valtionavustuksen saajan sekä siirron saajan tulee huolehtia, että ulkoministeriön väärinkäyttöilmoitus-kanava on kaikkien sen organisaatiossa työskentelevien, siirron saajien ja muiden sidosryhmien tiedossa.

Valtionavustuksen saaja selvittää ja raportoi lähtökohtaisesti itse väärinkäytösepäilyt niillä resursseilla, joita sillä on myönnetyn valtionavustuksen puitteissa käytettävissä ilman erillisiä ostopalveluja. Ulkoministeriö voi tapauskohtaisesti hyväksyä väärinkäytösepäilyjen selvittämiseksi tarvittavia kustannuksia myös valtionavustuksella katettavaksi. Valtionavustuksen saajan tulee ennen kustannusten syntymistä olla yhteydessä ulkoministeriöön ja varmistaa kustannusten avustuskelpoisuus.

Lahjonnan ja lahjonnan kaltaisen toiminnan kieltö

Valtionavustuksen saaja vakuuttaa, ettei se eivätkä sen johto- tai valvontavaltaa käyttävät henkilöt taikka sen työntekijät tai paikallisedustajat ole syyllistyneet lahjontaan tai lahjonnan kaltaiseen laittomaan toimintaan (mukaan lukien ulkomaisen virkamiehen lahjonta) eivätkä tule syyllistymään tällaiseen toimintaan valtionavustuksen käyttöaikana. Valtionavustuksen saaja vakuuttaa niin ikään, etteivät ne tahot, joiden toiminnassa käytettäväksi se käyttötarkoituksen mukaisesti siirtää osan valtioavustuksesta eivätkä näiden tahojen johtotai valvontavaltaa käyttävät henkilöt taikka näiden työntekijät tai paikallisedustajat ole syyllistyneet lahjontaan tai lahjonnan kaltaiseen laittomaan toimintaan eivätkä tule syyllistymään tällaiseen toimintaan avustuksen käyttöaikana. Lahjonta tai lahjonnan kaltainen toiminta voivat johtaa maksetun avustuksen tai sen osan takaisinperintään.

Esteellisyys

Valtionavustuksen saaja on tietoinen mahdollisista esteellisyyksistä eikä tee esteellisenä päätöksiä. Valtionavustuksen saaja huolehtii, että siirron saajat eivät tee esteellisinä päätöksiä.

2. Valtionavustuksen käytön yleiset lähtökohdat

2.1. Valtionavustuksen käytön seurannan järjestämisvelvollisuus

Valtionavustuksen saajan on toimitettava valtionavustuspäätös tiedoksi valtionavustuksen saajan ja siirron saajien kirjanpitäjille. Valtionavustuksen saajan on järjestettävä kirjanpito kirjanpitolaissa säädetyllä tavalla.

Valtionavustuksen saajan on pidettävä avustettavan toiminnan talous erillään muusta toiminnasta (esimerkiksi omalla kustannuspaikalla) siten, että avustuksen käyttö on luotettavalla tavalla ja helposti todennettavissa.

Taloudella tarkoitetaan toiminnasta tai hankkeesta aiheutuneita kustannuksia, tuloja ja

rahoitusta. Valtionavustuksen saajan tulee säilyttää avustuksen käyttöä selventävät tositteet vähintään 10 vuoden ajan valtionavustuksen viimeisestä maksuerästä lukien.

Valtionavustuksen saajan sekä siirron saajien tulee järjestää ja kirjata luotettavasti työajan käytön seuranta. Työajan seuranta on hoidettava järjestelmällisesti valtionavustuksen saajan ja siirron saajien työntekijöiden osalta hyvän hallinnon ja resurssien tehokkaan käytön varmistamiseksi.

Vain osa-aikaisesti avustettavassa toiminnassa työskentelevien henkilöiden tulee eritellä hankkeelle kohdistettu työaika. Valtionavustuksen saajan on pyydettäessä toimitettava hankkeelle kohdistetun työajan tiedot ulkoministeriölle. Jos avustettavan toiminnan työntekijät työskentelevät täysimääräisesti tämän valtionavustuspäätöksen mukaisessa toiminnassa, riittää, että työntekijä huolehtii vain työaikalain mukaisesta työaikakirjanpidosta. Ulkoministeriö ei tällöin edellytä erillistä työajan käytön seurantaa.

2.2. Valtionavustuksen käyttö hyväksyttävään käyttötarkoitukseen

Valtionavustuksen käyttötarkoitus on yksilöity valtionavustuspäätöksessä. Valtionavustuslain 13.1 §:n mukaan valtionavustusta saa käyttää ainoastaan valtionavustuspäätöksen ja sen liitteiden mukaiseen tarkoitukseen.

Valtionavustusta ei saa käyttää sellaiseen osaan valtionavustuksen saajan toiminnasta, johon avustusta ei ole myönnetty.

Valtionavustuksen käyttötarkoituksen vastaista käyttöä on esimerkiksi taloudellinen toiminta, joka aiheuttaa muita kuin vähäisiä kilpailua ja markkinoiden toimintaa vääristäviä vaikutuksia Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

2.3. Valtionavustuksen edelleen välittämistä koskevat ehdot

Valtionavustuksen saajan tulee tehdä sopimus valtionavustuksen käytöstä, käytön valvonnasta ja niiden ehdoista siirron saajan / siirron saajien kanssa, jos valtionavustuspäätöksessä on yksilöity, että valtionavustus on myönnetty käytettäväksi myös valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen avustamiseen.

Valtionavustuksen saaja on ulkoministeriöön nähden julkisoikeudellisessa oikeussuhteessa, eikä valtionavustuksen siirtäminen edelleen kolmannelle taholle vapauta miltään osin valtionavustuksen saajaa julkisoikeudellisista velvoitteistaan. Valtionavustuksen saaja on siten täysimääräisesti vastuussa ulkoministeriölle valtionavustuksen oikeasta käytöstä myös siltä osin, kuin avustusta on siirretty muun kuin saajan hankkeen tai toiminnan avustamiseen.

Ulkoministeriö voi siten esimerkiksi vaatia avustuksen käytöstä selvityksiä ja tehdä siihen

liittyviä tarkastuksia sekä periä virheellisesti käytetyn valtionavustuksen takaisin valtionavustuksen saajalta silloinkin, kun valtionavustuksen saaja on valtionavustuspäätöksen salliessa siirtänyt osan valtionavustuksella saaduista varoista valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun tahon toimintaan tai hankkeeseen. Valtionavustuksen saaja on myös itse täysin vastuussa vaikeuksista, vaateista ja muista seuraamuksista, jotka mahdollisesti aiheutuvat avustusvarojen käytöstä.

Valtionavustuksen saajan on huolehdittava, että siirron saajaan tai sen edunsaajapiiriin ei kohdistu Euroopan unionin tai Yhdistyneiden kansakuntien (YK) asettamia pakotteita tai varojen jäädyttämispäätöksiä.

Valtionavustuksen saaja laatii sopimukset toimintansa kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Sopimukset tulee toimittaa ulkoministeriölle ennen hankkeen ensimmäistä maksatushakemusta. Sopimuksen tulee sisältää ainakin seuraavat asiat:

- yhteistyön tarkoitus ja tavoitteet, velvoitteiden jako ja oikeudet, toimivaltaiset edustajat sekä sopimuksen kesto ja irtisanominen.
- tieto siitä, että kyse on ulkoministeriön rahoittamasta hankkeesta, jonka varainkäyttöä ohjaa valtionavustuspäätös vakioehtoineen. Tämän vuoksi ulkoministeriöllä tai sen nimeämällä edustajalla on valtionavustuslain 16 §:n 1 momentin mukainen oikeus tarvittaessa tarkastaa myös paikallisen toimintaa tai hanketta toteuttavan siirron saajan taloutta ja toimintaa. Ulkoministeriö voi valtuuttaa päätöksellään toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tarkastajan suorittamaan edellä mainittuja tarkastuksia. Tällä taholla on oikeus ottaa tarkastuksen kohteena oleva aineisto haltuunsa, jos tarkastamisen kohde sitä edellyttää. Aineisto palautetaan viipymättä, kun sitä ei enää tarvita tarkastuksen suorittamiseksi. Tarkastusta suorittavalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa valtionavustuksen saajan hallinnassa tai käytössä oleviin liike-, varasto- tai muihin vastaaviin ammatin tai elinkeinon harjoittamiseen käytettäviin tiloihin ja muille alueille, joiden oloilla on merkitystä valtionavustuksen myöntämiselle ja käytön valvonnalle.
- tieto ulkoministeriön väärinkäyttöilmoituskanavasta <https://vaarinkayttoilmoitus.fi>
- siirron saajaa koskettava kohdan 1.8. mukainen väärinkäytön kieltö ja velvollisuus tehdä yhteistyötä ulkoministeriön kanssa mahdollisten väärinkäyttöepäilyjen selvittämiseksi sopimuksen voimassaoloaikana
- valtionavustuksen saajan riittävällä tavalla itselleen turvaamat oikeudet, kuten maksatuksen keskeyttämisoikeus tai takaisinperintä.
- siirron saajan vakuutus siitä, etteivät Euroopan unionin tai Yhdistyneiden kansakuntien (YK) asettamat pakotteet tai Suomen viranomaisten asettamat varojen jäädyttämispäätökset koske sitä tai sen edunsaajapiiriä
- valtionavustuksen saajan oikeus irtisanoa sopimus päättymään välittömästi, mikäli käy ilmi, että siirron saajaa tai sen edunsaajapiiriä rasittaa jokin Euroopan unionin tai Yhdistyneiden kansakuntien (YK) asettama pakote tai Suomen viranomaisten asettama varojen

jäädyttämispäätös.

Sopimuksessa tulee lisäksi velvoittaa siirron saajat ainakin:

- käyttämään avustusta avustuspäätöksen, näiden vakioehtojen mukaisesti ja Suomen lainsäädännön sekä muiden siirron saajia sitovien paikallisten lakien ja kansainvälisten sitoumusten mukaisesti
- päästämään suomalaisen valtionavustuksen saajan edustajat tarkastamaan siirron saajan taloutta ja toimia.
- kilpailuttamaan tarvittaessa hankintansa julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) (hankintalain) mukaisesti, jos se on hankintalain tarkoittama hankintayksikkö sekä aina noudattaen vakioehtojen kohdassa 1.8. tarkoitettuja velvoitteita.
- huomioimaan hankinnoissa pakotteita, rahanpesua ja terrorismia koskevat lakisääteiset velvoitteet. Kaikissa hankinnoissa on huolehdittava, että tarjoajaan ei kohdistu voimassa olevia Euroopan unionin tai Yhdistyneiden kansakuntien (YK) asettamia pakotteita, Suomen viranomaisten tekemiä varojen jäädyttämispäätöksiä tai että tarjoajaan ei kohdistu muita soveltuvia rajoituksia. Hankinnassa tulee huomata, että asetuksen (EU) 833/2014 artiklassa 5 k tarkoitetuissa hankinnoissa hankintasopimuksen tekeminen Venäjän kansalaisten, Venäjällä asuvien luonnollisten henkilöiden tai Venäjälle sijoittuneiden oikeushenkilöiden kanssa on kielletty.
- toteuttamaan asianmukaiset riskienhallintamekanismit.
- ilmoittamaan ulkoministeriön väärinkäyttöilmoituskanavalle ja valtionavustuksen saajalle viipymättä, mikäli se epäilee tai havaitsee omassa toiminnassaan, sen johto- tai valvontavaltaa käyttävän henkilön taikka sen työntekijän, tai paikallisedustajan toiminnassa, valtionavustuksen saajan toiminnassa, alihankkijansa toiminnassa tai ylipäänsä missään organisaatiossaan minkäänlaista kohdassa 1.8. tarkoitettua väärinkäyttöä tai käyttötarkoituksen vastaisuutta, kuten valtionavustuksena saatujen varojen väärinkäyttöä. Ilmoitus ulkoministeriölle tulee tehdä pienestäkin epäilystä koskien valtionavustuksen käyttötarkoituksen tai ehtojen vastaista käyttöä sekä muusta 1.8. kohdassa kuvatusta väärinkäytöstä.
- ryhtymään välittömästi toimiin vahinkojen minimoimiseksi 1.8. kohdassa tarkoitettujen väärinkäyttöepäilyjen johdosta.
- sitoutumaan takaamaan tehokas suoja väärinkäytösten ilmoittajille näiden vakioehtojen kohdan 1.8. mukaisesti.
- huolehtimaan nollatoleranssipolitiikasta koskien kohdan vakioehtojen mukaisia harmaan talouden toimia sekä kohdan vakioehtojen mukaista seksuaalista ahdistelua, seksuaalista häirintää, seksuaalista hyväksikäyttöä tai häirintää ja vallan väärinkäyttöä.

Mikäli valtionavustuksen saaja vastaanottaa siirron saajalta edellä tarkoitetun väärinkäyttöilmoituksen, valtionavustuksen saajan on välittömästi ryhdyttävä toimiin vahinkojen minimoimiseksi sekä samalla ilmoitettava asiasta ulkoministeriölle kohdassa 4.1. kuvatulla tavalla.

Ilmoituksen tekeminen ei poista ulkoministeriön oikeutta taikka velvollisuutta periä maksettu valtionavustus tai osa siitä takaisin valtionavustuksen saajalta valtionavustuslain nojalla.

2.4. Valtionavustuksen käyttöaikaa koskevat rajoitukset

Valtionavustusta saa käyttää vain valtionavustuksen myöntämistä koskevassa päätöksessä yksilöitynä käyttöaikana.

Poikkeuksen tästä muodostaa avustuksen käytön päättyessä viimeisen vuosiraportin (ns. loppuraportti) laatiminen ja viimeisen vuoden avustettavaa toimintaa koskeva tilintarkastus, jotka ovat hyväksyttäviä kustannuksia, vaikka niistä aiheutuvat kustannukset syntyvät avustuspäätöksessä määritellyn käyttöajan päättymisen jälkeen.

Avustuksen käyttöaikaa voidaan jatkaa, mikäli avustuksen saaja toimittaa avustuksen käyttöaikana asiasta perustellun hakemuksen ja ulkoministeriö sen hyväksyy (ks. ehdot 2.6.).

2.5. Valtionavustuksella hankitun omaisuuden käyttöön liittyvät rajoitukset ja velvollisuudet

Tässä avustushaussa rahoitettavan toiminnan omaisuuden käyttöajaksi määritellään 10 vuotta avustuksen viimeisen erän maksamisesta. Poikkeuksen muodostavat rakennuksen tai rakennuksessa olevan huoneiston hankinta tai perusparannus, jolloin avustuksen kohteena olevan omaisuuden käyttöaika tarkoitukseen ns. hanketuella toimittaessa vähintään 15 vuotta.

Valtionavustuksen saajan tulee huolehtia siitä, että siirron saajat pitävät ajantasaista luetteloja valtionavustuksella ja omavastuuosuudella hankitusta käyttöomaisuudesta ja sen arvon vaihtelusta. Ulkoministeriö voi pyytää luetteloja nähtäväksi. Kun hankkeen päättyessä jälleenmyyntiarvoa sisältävää omaisuutta luovutetaan siirron saajalle tai muulle taholle, tulee asiasta sopia kirjallisesti käyttötarkoituksen pysyvyyden varmistamiseksi. Valtionavustuksen saajan ja siirron saajan allekirjoittaman luovutussopimuksen kopio tulee toimittaa ulkoministeriölle avustuksen käyttöajan päättyessä.

2.6. Valtionavustuspäätöksessä mainittujen erityisten ehtojen muuttaminen

Valtionavustuslain 4 luvun 14 § mukaan avustuksen saajan tulee ilmoittaa viipymättä ulkoministeriölle valtionavustuksen käyttötarkoituksen toteutumiseen vaikuttavasta muutoksesta tai muusta valtionavustuksen käyttöön vaikuttavasta muutoksesta. Valtionavustuksen saaja voi etukäteen perustellulla kirjallisella hakemuksella hakea ulkoministeriöltä muutosta valtionavustuspäätöksessä yksilöityihin erityisiin ehtoihin. Muutosta ei saa toteuttaa ennen kuin ulkoministeriö on asian käsitellyt ja antanut siitä kirjallisesti kantansa.

Muutosta tulee hakea ainakin seuraavissa tilanteissa:

1. jos valtionavustuksen kohteena olevan hankkeen keskeiset tavoitteet tai toiminnot muuttuvat
2. jos valtionavustuspäätöksessä tai avustuksen koko käyttöajalle hyväksytyssä kustannusarviossa tai yksittäisten kululajien tasoissa (joko avustuksen saajan tai edelleen välitetyn valtionavustuksen) tapahtuu muu kuin vähäinen muutos. Muu kuin vähäinen muutos voi olla esimerkiksi kustannusarvion kululajien välillä tapahtuvat muutokset, jos kasvu tai lasku on yli 10 prosenttia ulkoministeriön hyväksymästä kululajien tasosta.
3. jos avustusta esitetään kohdennettavaksi hakemuksesta poikkeavaan uuteen kululajiin rahamäärästä riippumatta.
4. jos avustuksen kannalta keskeiset henkilöt tai henkilöstökulut muuttuvat tai muut kuin keskeiset henkilöstökulut muuttuvat muuten merkittävästi
5. jos avustuksen käyttöaikaa esitetään pidennettäväksi
6. jos valtionavustuksen saajan yhteisömuoto muuttuu kesken avustuskauden
7. jos avustuksen saajalla on nostamatonta tai nostettua mutta käyttämättä jäänyttä valtionavustusta vuoden lopussa. Avustuksen saajan on haettava kuluvan vuoden nostamattomien varojen siirtämistä ennen 15.11. Mikäli avustuksen saajalla on vuoden päättyessä käyttämättömiä, nostettuja varoja, tulee näiden mahdolliseen siirtämiseen seuraavana vuonna käytettäväksi hakea ulkoministeriöltä lupaa muutoshakemuksella 15.11. mennessä.

2.7. Muut valtionavustuksen käytön yleisiin lähtökohtiin liittyvät ehdot

Ulkoministeriö voi antaa tarkempia ohjeita muun muassa koskien valtionavustuksen saajan selvittämisvelvollisuutta sekä kirjanpitovelvollisuutta, valtionavustuksen maksamista sekä valtionavustuksen käyttöä ja valvonnan toteuttamista.

3. Avustettaviin kustannuksiin sekä tuloihin ja rahoitukseen liittyvät ehdot

3.1. Hyväksyttävät kustannukset

Valtionavustusta voi käyttää vain avustettavasta toiminnasta aiheutuneisiin, toteuttamisen kannalta välttämättömiin ja kohtuullisiin kustannuksiin, siten kuin ulkoministeriö on valtionavustuspäätöksessään edellyttänyt.

Hyväksyttävinä kustannuksina otetaan huomioon ne kustannukset, jotka kirjanpitolain (1336/1997) ja -asetuksen (1339/1997) sekä hyvän kirjanpitotavan mukaan on kirjattava avustuksen käyttöajalle kuluiksi.

Henkilöstökustannukset

Hyväksyttävänä palkkakustannuksina voidaan hyväksyä avustettavan toiminnan toteuttamiseksi tarpeellisesta työstä aiheutuneet palkkakustannukset lakisääteisine sivukuluineen sekä lakiin taikka työehtosopimukseen perustuvat kustannukset. Palkat ovat siltä osin hyväksyttäviä, kuin ne eivät ylitä kyseisen toimialan yleistä palkkatasoa. Lomapalkkavaraukset ovat hyväksyttäviä kustannuksia, mikäli ne aiheutuvat avustettavan toiminnan toteuttamisesta.

Avustettavassa toiminnassa työskentelevän henkilöstön työsuhde-etuudet (esim. työterveyshuolto, lomarahat, loma-ajan palkat) ovat hyväksyttäviä kustannuksia siltä osin kuin ne ovat määrältään kohtuullisia, perusteltuja ja vastaavat kyseisen organisaation muun vastaavissa tehtävissä toimivan henkilöstön työsuhde-etuuksia. Työntekijöiden irtisanomistilanteissa avustuksella voi kattaa ainoastaan palkkakuluja, joita vastaan on työntekovelvoite, eli joita vastaan tehdään todellisia työsuoritteita avustetulle toiminnalle. Poikkeuksena irtisanomisajan työvelvoitteeseen on mahdollinen kohdemaan lainsäädäntö, jossa veloitetaan työnantajaa irtisanomistilanteissa maksuihin ilman työntekovelvoitetta. Tällaisissa tilanteissa avustuksen saajan tulee olla etukäteen yhteydessä ulkoministeriöön.

Matka- ja majoituskulut

Avustetun toiminnan kannalta tarpeelliset ja kohtuulliset matkakulut ovat hyväksyttäviä edellyttäen, että matka on tehty niin lyhyessä ajassa ja vähin kokonaiskustannuksin kuin mahdollista. Samalla on otettava huomioon matkan ja tehtävien tarkoituksenmukainen ja turvallinen suorittaminen. Avustuksen saajan tulee lisäksi noudattaa verottajan antamia ohjeita ja päätöksiä matkakustannusten korvauksista.

Investoinnit, rakentaminen ja laitteet

Investointeja kuten rakentamista, peruskorjausta ja laitehankintoja voidaan toteuttaa avustuksella vain, jos ne ovat olennainen osa hankkeen toteutusta. Avustusta ei saa käyttää maan hankintaan.

Välilliset kustannukset (entinen hallintokulut)

Välillisillä kustannuksilla tarkoitetaan kustannuksia, joiden suuruutta ei voida tai ei ole tarkoituksenmukaista määrittää kohdistamalla kuluja suoraan avustettavaan toimintaan tai hankkeeseen, mutta joiden suuruus voidaan määrittää kohdistamalla osuus kulusta hyväksytyä kustannuslaskentamenetelmää käyttäen.

Välilliset kustannukset voivat olla enintään 10 % avustettavan toiminnan hyväksyttävistä vuosittaisista kokonaiskustannuksista. Kustannusten on perustuttava todellisiin kustannuksiin, jotka voidaan myös osoittaa toteutuneiksi. Valtionavustuksen saajan on

toimitettava välillisten kustannusten aiheuttamisperusteista erillinen selvitys ulkoministeriölle. Ulkoministeriö voi ohjeistaa asiasta tarkemmin. Ulkoministeriöllä on oikeus jättää välilliset kustannukset osittain tai kokonaan hyväksymättä, jos kustannusten aiheutuminen avustettavasta toiminnasta ei ole selkeästi osoitettavissa.

3.2. Ei-hyväksyttävät kustannukset

Ei-hyväksyttäviä kustannuksia ovat esimerkiksi:

- virkistysmenot, edunvalvontamenot ja edustuskulut. Edustuskuluilla ei tarkoiteta projektin toteuttamisen kannalta tarpeellisia ja kohtuullisia neuvottelukuluja, kuten ohjausryhmän työpalaverissa tarjottavia kokoustarjoiluja. Edustuskulu on määritelty Verohallituksen yhtenäistämisoheissa ja niissä annetussa tulkinnassa. edustuskulujen ja neuvottelumenojen välisestä rajanvedosta (Verohallinnon ohje 18.8.2014: Edustusmenot tuloverotuksessa ja Verohallinnon ohje 4.12.2023: Verotusohje yleishyödyllisille yhteisöille).
- poistot
- varainhankinnan kustannukset (pois lukien ulkoministeriön edellyttämän omavastuuosuuden kattamista varten tehtävä varainhankinta)
- hankinnat, joissa hankintalain mukainen hankintayksikkö ei ole noudattanut hankintalainsäädäntöä tai valtionavustuspäätöksen ehtoja
- liike- ja sijoitustoiminnan kustannukset, lainojen lyhennykset ja korot
- kirjanpitolaissa (1336/1997) tarkoitettut varaukset (poikkeuksena lomapalkkavaraus)
- laskennalliset erät, jotka eivät perustu jo toteutuneisiin kustannuksiin
- irtisanomiskorvaukset tai irtisanomisajalta ilman työntekovelvoitetta maksettavat palkkakustannukset
- ei-lakisääteiset lisäeläkkeet, tulospalkkiot ja bonukset
- oikeudenkäyntikulut tai oikeuden langettamat korvaukset sekä muut rangaistusluonteiset maksut, kuten sakot, rikemaksut ja pysäköintivirhemaksut
- valuutan vaihtopalkkiot, kurssitappiot tai muu rahoitukseen liittyvä kustannus
- muiden avustuskohteiden kustannukset tai alijäämät
- lentojen tai muiden mahdollisten hankintojen päästökompensaatiot tai muut vastaavat maksut
- työmatkojen yhteydessä tehtävät käteisnosto- tai valuutanvaihtokulut. Mikäli käteisen käyttö muutoin on hankkeen toimeenpanon kannalta välttämätöntä, siitä aiheutuneet kohtuulliset kustannukset ovat hyväksyttäviä. Valtionavustuksen siirtämiseen liittyvät valuutanvaihtokulut ovat hyväksyttäviä.
- kustannukset, joita valtionavustuksen saaja ei ole hyväksyttänyt ulkoministeriöllä, esimerkiksi osana budjettia tai muutospäätöstä.

Ei-hyväksyttävien kustannusten lista on esimerkinomainen ja informatiivinen.

3.3. Toiminnassa tai hankkeessa saatuihin tuloihin liittyvät ehdot

Valtionavustuksella toteutettavassa toiminnassa tai hankkeessa tuloilla tarkoitetaan sellaisia vastikkeellisia rahavirtoja, jotka saadaan kerrytettyä suoraan toiminnan tai projektin raportoiduilla kustannuksilla. Tulot voivat kertyä myynnistä, vuokrauksesta, käyttökorvauksista tai muusta luovutetusta vastikkeesta.

Avustuksen saajan tulee selvittää toiminnasta tai hankkeesta saadut tulot ulkoministeriölle (ks. kohta 4.3).

Avustuksen saajan valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta ei saa syntyä Euroopan unionin valtioneuvoston päätöksessä huomioon otettavaa tuloa, ilman ulkoministeriön nimenomaista kirjallista hyväksyntää.

3.4. Avustettavan toiminnan tai hankkeen rahoitukseen liittyvät ehdot

Valtionavustus on enintään 90 prosenttia hankkeen vuosittaisista hyväksyttävistä kustannuksista.

Vammaisten henkilöiden oikeuksia päätavoitteenaan edistävissä hankkeissa valtionavustus on enintään 95 prosenttia hankkeen vuosittaisista hyväksyttävistä kustannuksista.

Vapaaehtoistyötä, tavara- tai palvelulahjoituksia tai muuta maksutta käyttöön saatua resurssia ei voi käyttää omavastuuosuuden kattamiseen.

Valtionavustuksen saajan hankkeelle kohdistaman omavastuuosuuden kertymistä on seurattava ja mahdollisista ongelmista raportoitava ministeriölle viivytyksettä. Jos omavastuuosuus jää raportoitavana vuonna alle valtionavustuspäätökseen kirjatun määrän, se luetaan hankkeen omavastuuosuuden tasoksi. Tällaisessa tilanteessa hankkeen valtionavustuksella katettavaksi esitettäviä kustannuksia tulee alentaa siten, että vaadittu omavastuuosuus täyttyy.

Mikäli omavastuuosuus sisältää ulkomaista julkista tai yksityistä rahoitusta, valtionavustuksen saajan tulee esittää perustelut sen hyväksymiseksi. Hankkeen taloutta raportoitaessa on tuotava esille rahoituksen antaja ja lähde. Valtionavustuksen saajan tai sen siirron saajan saamaa muuta suomalaista valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön antamaa rahoitusta tai muuta Suomesta tulevista lähteistä saamaa julkisoikeudellista rahoitusta ei saa käyttää kehitysyhteistyöhankkeiden omavastuuosuuden kattamiseen.

Valtionavustuslain 6.3 §:n mukaan myönnettävä valtionavustus ei saa yhdessä muiden julkisten tukien kanssa ylittää Euroopan unionin tai Suomen lainsäädännössä säädettyä valtionavustuksen tai muun julkisen tuen enimmäismäärää.

Mikäli valtionavustuksen saaja tai siirron saaja saa samaan hankkeeseen toimeenpanon aikana muuta rahoitusta, tulee siitä välittömästi ilmoittaa ulkoministeriölle.

3.5. Maksutta käyttöön saatuja resursseja koskevat ehdot

Maksutta käyttöön saadulla resurssilla tarkoitetaan valtionavustuksen saajan saamaa resurssia, joka on kohdistettu valtionavustuksella rahoitettavaan toimintaan tai hankkeeseen ja josta valtionavustuksen saaja ei joudu maksamaan. Maksutta saatu resurssi voi olla esimerkiksi talkootyötä tai vapaaehtoistyötä, jonka ulkopuolinen taho kohdentaa rahoituksen saajan toimintaan tai hankkeeseen. Se voi olla myös rahoituksen saajalle annettu oikeus käyttää maksutta laitteita tai tiloja. Avustettavaan toimintaan tai hankkeeseen voi sisältyä maksutta käyttöön saatuja resursseja mutta niitä ei voi käyttää avustettavan toiminnan omavastuuosuuden kattamiseen.

3.6. Saajan taloudelliseen tilanteeseen liittyvät ehdot

Ehtoa ei ole määritelty.

4. Valtionavustuksen saajan erityiset velvollisuudet

4.1. Valtionavustuksen saajan tiedonanto- ja ilmoittamisvelvollisuudet

Valtionavustuksen saajan tiedonanto- ja ilmoittamisvelvollisuuksista säädetään valtionavustuslain 14 §:ssä. Velvollisuudet ovat tärkeitä esimerkiksi valtionavustuksen käytön valvonnan kannalta.

Valtionavustuksen saajan tulee antaa valtionapuviranomaiselle valtionavustuspäätöksen ehtojen noudattamisen valvomiseksi oikeat ja riittävät tiedot (valtionavustuslaki 14.1 §).

Valtionavustuksen saajan tulee ilmoittaa viipymättä valtionapuviranomaiselle valtionavustuksen käyttötarkoituksen toteutumiseen vaikuttavasta muutoksesta tai muusta valtionavustuksen käyttöön vaikuttavasta muutoksesta (valtionavustuslaki 14.2 §).

Kyseinen ilmoitusvelvollisuus koskee ainakin kaikkia näiden ehtojen kohdassa 2.6. lueteltuja tilanteita, joista on tehtävä muutoshakemus ulkoministeriölle.

Lisäksi valtionavustuksen saajan tulee viipymättä tehdä ilmoitus ainakin seuraavissa tilanteissa:

1. jos valtionavustuksen kohteena olevassa toiminnassa ilmenee näissä ehdoissa tarkoitettua väärinkäyttöä tai sen epäily. Väärinkäytöksen ilmoittamatta jättäminen saattaa mahdollisesti olla Suomen rikoslain (39/1889) mukaan tuomittavaa. Selvyyden vuoksi, jo

- pelkästä epäilystä on ilmoitettava välittömästi ulkoministeriölle. Ilmoituksen tekeminen ei poista ulkoministeriön oikeutta taikka velvollisuutta periä maksettu valtionavustus tai osa siitä takaisin valtionavustuksen saajalta valtion-avustuslain (688/2001) nojalla;
2. jos valtionavustuksen saajan yhteyshenkilöt muuttuvat. Valtionavustuksen saajan on pidettävä ulkoministeriö tietoisena yhteyshenkilöitään koskevista muutoksista;
 3. jos valtionavustuksen saajan ko. valtionavustuksella toimeenpantavaan hankkeeseen saaman muun yksityisen tai julkisen rahoituksen määrä kasvaa;
 4. jos valtionavustuksen kohteena oleva toiminta keskeytyy;
 5. jos valtionavustuksen saajan tai siirron saajan taloudellisessa tilanteessa tapahtuu olennainen muutos.

Yllä olevien viipymättä tehtävien ilmoitusten lisäksi valtionavustuksen saaja selvittää väliraportilla vuoden aikana käytetyn avustuksen. Selvityksestä tulee käydä ilmi avustuksen käytössä tehdyt muutokset, ml. alle 10 % muutokset (kts. kohta 4.3. raportoinnista).

4.2. Valtionavustuksen palauttamisvelvollisuus

Valtionavustuksen palauttamisesta säädetään valtionavustuslain 20 §:ssä.

Valtionavustuslain 20.1 §:n mukaan valtionavustuksen saajan tulee viipymättä palauttaa virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa valtionavustus tai sen osa. Valtionavustuksen saajan tulee palauttaa valtionavustus tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää valtionavustuspäätöksessä edellytetyllä tavalla. Jos palautettava määrä on enintään 100 euroa, se saadaan jättää palauttamatta.

Palautettavalle määrälle on maksettava korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Jos palautettavaa määrää ei makseta viimeistään valtionapuviranomaisen asettamana eräpäivänä, sille on valtionavustuslain 25 §:n mukaisesti maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

Ulkoministeriö voi päättää, että osa palautettavasta määrästä, sille laskettavasta korosta tai viivästyskorosta jätetään perimättä, jos täysimääräinen palauttaminen on kohtuuton. Eriyisen painavasta syystä ulkoministeriö voi päättää, että kyseiset kulut ja korot kohtuullistetaan kokonaan.

Kohtuullistamisesta päätettäessä otetaan huomioon se, onko täysimääräinen palauttaminen kohtuutonta avustuksen saajan taloudelliseen asemaan ja olosuhteisiin tai avustuksella hankitun omaisuuden laatuun nähden taikka palauttamisen perusteena olevaan menettelyyn tai olosuhteiden muutokseen nähden.

Lähtökohtana kohtuullistamisessa on maksuvelvoitteiden kohtuuton ankaruus ja epäoikeudenmukaisuus vallitsevissa yksittäisissä olosuhteissa. Suoritusvelvollisuutta helpotetaan vain osittain ja siltä osin kuin se on kohtuuton. Koska kohtuullistaminen

asiallisesti merkitsee ulkoministeriön harkintavallan nojalla tekemää poikkeusta valtionavustuslain mukaisista velvoitteista, on kynnys suoritusvelvoitteiden täysimääräiseen poistamiseen erittäin korkea. Ulkoministeriö ohjeistaa erikseen kohtuullistamista koskevan hakemuksen tekemisestä.

4.3. Valtionavustuksen käytön selvittämisvelvollisuus

Valtionavustuksen saajan tulee selvittää valtionavustuksen käyttö. Selvittämis- ja raportointivelvollisuus tarkoittaa avustettavan toiminnan sisällön, etenemisen ja saavutettujen tulosten sekä kustannusten selvittämistä. Valtionavustuksen saajan tulee selvittää avustuksen käyttö myös siltä osin kuin avustusta on siirretty valtionavustuspäätöksen näin salliessa siirron saajan käyttöön.

Vuosittaisen raportoinnin lisäksi ulkoministeriö voi myös pyytää valtionavustuksen saajalta tarpeelliseksi katsomiaan muita selvityksiä. Ulkoministeriö ohjeistaa tarkemmin raportoinnista. Raportoinnin viivästyminen tai laiminlyöminen voi johtaa maksatusten keskeyttämiseen ja takaisinperintään ja mahdollisen lisäävustuksen epäämiseen.

Raportointi

Valtionavustuksen saajan on tehtävä selvitys avustuksen käytöstä. Väliraportti (entinen vuosiraportti) on annettava viimeistään seuraavan vuoden huhtikuun loppuun mennessä kultakin kalenterivuodelta, jolle avustusta on myönnetty ja/tai käytetty. Väliraportti sisältää raportoinnin käytetystä valtionavustuksesta sekä tuloksellisuudesta ulkoministeriön antaman ohjeistuksen mukaisesti. Raportissa tulee huomioida vuoden aikana tehdyt keskeiset muutokset. Väliraportissa valtionavustuksen saaja tarkastelee toimintaansa tuloksellisuuden ja tulosten kestävyuden näkökulmasta arvioiden ja analysoiden samalla, miten ne liittyvät asetettujen tulostavoitteiden toteutumiseen. Tavoitteiden ja tulosten saavuttamista kuvataan valittujen mittareiden avulla. Väliraportissa käsitellään myös hanketta ja sen toimeenpanoa koskevat riskit ja kuvataan riskienhallinnan toteutumista. Osana väliraporttia toimitetaan myös päivitetty riskimatriisi.

Valtionavustuksen saaja toimittaa vuosittain raportoinnin yhteydessä 30.4. mennessä myös seuraavat avustuksen saajaa koskevat asiakirjat: viimeisin hyväksytty toimintakertomus, hallituksen allekirjoittama tilinpäätös (tuloslaskelma, tase, mahdollinen rahoituslaskelma ja liitetiedot) ja tilintarkastuskertomus / kertomus toiminnantarkastuksesta, kuluvan vuoden talousarvio ja toimintasuunnitelma. Tarvittaessa raporttia voi täydentää puuttuvien asiakirjojen osalta. Kuluvan vuoden talousarvio ja toimintasuunnitelma toimitetaan väliraportoinnin yhteydessä, ja muu aineisto siinä vaiheessa, kun järjestöillä on ne käytössään. Valtionavustuksen saajaa koskevat säännöt toimitetaan, jos niissä on tapahtunut raportointivuoden aikana muutoksia. Lisäksi valtionavustuksen saajan tulee jokaisena avustuksen käyttövuotena 31.1. mennessä huolehtia, että rahoitettavaa toimintaa koskevat tilastolliset tiedot (ml. OECD DAC:n edellyttämät) ovat ajan tasalla. Ulkoministeriö ohjeistaa

raportoinnista erikseen.

Valtionavustuksen saaja vastaa siitä, että sekä sen oma, että siirron saajien kirjanpito hankkeen kulujen osalta tarkastetaan kansainvälisten tilintarkastusstandardien ja ministeriön hanketuen kehitysyhteistyöhankkeita koskevien tarkastusohjeiden mukaisesti.

Valtionavustuksen saajan valitsemat tilintarkastajat tarkastavat sekä kirjanpidon että talousraportit. Tilintarkastajista yhden on oltava KHT-, JHT- tai HT-tilintarkastaja.

Kohdemaassa hankkeen taloushallinnossa tulee noudattaa paikallista lainsäädäntöä. Mikäli paikallismenojen kirjanpito tapahtuu yhteistyömaassa osana siirron saajan kirjanpitoa, tulee näiden menojen tarkastus suorittaa paikan päällä. Paikallisten kulujen tarkastuksessa tulee käyttää yhteistyömaan lainsäädännön tuntevaa auktorisoitua tilintarkastajaa.

Jos hankkeen tarkastus suoritetaan kokonaisuudessaan Suomessa, säilytetään kaikki tositteet Suomessa. Jos tositteet ovat muilla kielillä kuin suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi, on niihin liitettävä selvennykset jollain näistä kielistä.

Ulkoministeriö voi myös pyytää valtionavustuksen saajalta tarpeelliseksi katsomiaan muita selvityksiä.

Raportoinnin viivästyminen tai laiminlyöminen voi johtaa maksatusten keskeyttämiseen ja takaisinperintään ja mahdollisen lisäavustuksen epäämiseen.

4.4. Avustetun toiminnan tai hankkeen vaikutusten arviointi

Valtionavustuksen saaja sisällyttää toimintaansa, mukaan lukien raportointiin, seuranta-, evaluointi- ja oppimissuunnitelman. Ulkoministeriö voi ohjeistaa asiasta erikseen.

Valtionavustuksen saaja osallistuu valtionavustuksen vaikutuksia koskevien tietojen tuottamiseen ja toimittamiseen. Valtionavustuksen saaja huolehtii siitä, että sen seurantajärjestelmät tuottavat tietoa kaikista tuloksista, jotka liittyvät kestäväen kehityksen ja Suomen kehityspolitiikan tavoitteisiin, tarkemman ohjeistuksen mukaisesti. Tiedon tulee olla ulkoministeriön käytettävissä ulkoministeriön antaman tarkemman ohjeistuksen mukaisesti.

4.5. Tulosten hyödyntäminen

Valtionavustuksen saajan on huolehdittava, että avustettavassa toiminnassa tai hankkeessa aikaansaatu tulosten immateriaalioikeudet kuuluvat valtionavustuksen saajalle tai siirron saajalle lain mukaisesti tai erillisen sopimuksen nojalla.

Avustuksen kohteena olevan toiminnan tulosten tulee olla julkisia ja laajasti saatavilla sekä hyödynnettävissä yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Tämä voi tarkoittaa mm. valokuvien ja oppimateriaalien laajaa hyödynnettävyyttä. Valtionavustuksen saajan tulee julkaista toiminnan tulokset ulkoministeriön tarkemmin määrittelemässä muodossa.

Valtionavustuksen saaja tiedottaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta paikalliselle ja kotimaiselle yleisölle. Toiminnasta tiedottaminen tarkoittaa kaikkia niitä erilaisia viestintätapoja, joilla valtionavustuksen saaja kertoo kehitysyhteistyöhankkeesta paikalliselle ja kotimaiselle yleisölle. Valtionavustuksen saaja huolehtii siitä, että sen omilla verkkosivuilla ja muissa mahdollisissa omissa viestintäkanavissa on tarjolla ajantasaista tietoa valtionavustuksen saajan toteuttamasta kehitysyhteistyöhankkeesta. Viestintää, joka esittelee valtionavustuksen saajaa itseään, ei voida kattaa valtionavustuksella.

4.6. Muut valtionavustuksen saajan erityisiin velvollisuuksiin liittyvät ehdot

Lainsäädännön ja standardien noudattaminen

Avustuksen saajan tulee noudattaa hankkeissa ja toiminnassaan Suomen lainsäädännön lisäksi kansainvälisesti hyväksytyjä ympäristö- ja yhteiskuntavastuustandardeja, paikallista lainsäädäntöä sekä hanketta koskevia kansainvälisiä sitoumuksia. Näitä ovat esimerkiksi työehtoihin ja työn tekemisen olosuhteisiin liittyvät velvoitteet, joissa tulee noudattaa kansainvälisiä työntekijöiden oikeuksia sekä työturvallisuutta koskevia standardeja (ILO) sekä huomioida paikallinen työt ja työvoimaa koskeva lainsäädäntö. Lisäksi siirron saajien ja yhteistyökumppaneiden osalta tulee varmistaa, että myös ne toimivat organisaatiomuotoa koskevan sääntelyn mukaisesti kussakin toimintamaassa. Esimerkiksi yrityskumppaneilta tulee yrityksiä koskevan lainsäädännön, Suomen kehitysyhteistyörahoitukselle asetettujen verovastuullisuusperiaatteiden ja kansainvälisten standardien lisäksi edellyttää hyvään hallintoon, verovastuullisuuteen, avoimuuteen ja korruption vastaiseen toimintaan liittyviä periaatteita.

Digitaalisten palvelujen saavutettavuus

Valtionavustuksen saajan tulee avustusta käyttäessään varmistaa kuuluko se digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019, digipalvelulaki) soveltamisalan piiriin. Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019, digipalvelulaki) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää digitaalisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta sekä sisällön saavutettavuutta ja siten parantaa jokaisen mahdollisuuksia käyttää yhdenvertaisesti digitaalisia palveluja.

Digipalvelulakia sovelletaan muun muassa sen 2 §:ssä määriteltyihin julkisoikeudellisiin laitoksiin. Lisäksi Digipalvelulain 3 §:n 3 kohdan mukaan lakia sovelletaan yrityksen, säätiön, yhdistyksen ja muun yhteisön digitaalisiin palveluihin, joiden kehittämisen tai käytön rahoittamiseen osallistuu tässä laissa tarkoitettu viranomainen vähintään puolella kehittämiskustannuksista tai vuotuisista ylläpitokustannuksista. Laissa viranomaisella tarkoitetaan esimerkiksi valtion viranomaista sekä muita toimijoita siltä osin kuin ne hoitavat julkisia hallintotehtäviä. Digipalvelulaissa säädetään muun muassa digitaalisten palvelujen saavutettavuusvaatimuksista. Laki koskee valtionavustuksen saajan varsinaisten kotisivujen

lisäksi myös mahdollisia eri osoitteissa sijaitsevia teema- tai kampanjasivustoja.

Valtionavustuksen saajalla on velvollisuus noudattaa digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain vaatimuksia tällä valtionavustuksella tuetun digitaalisen palvelun tarjoamisessa.

Ympäristö- ja yhteiskuntavastuullinen toiminta

Valtionavustuksen saajalta edellytetään ympäristö- ja yhteiskuntavastuullista toimintaa.

Tämä koskee erityisesti valtionavustuksella tuetun hankkeen riskien ja vaikutusten huomiointia sekä mahdollisten negatiivisten vaikutusten ennaltaehkäisemistä ja minimointia ympäristöön, yhteiskuntaan sekä ihmisoikeuksiin liittyen. Toiminnan sisältämissä palkka- ja vapaaehtoisuhteissa tulee noudattaa paikallista lainsäädäntöä ja varmistaa työnteon säälliset olosuhteet ja vaatimukset.

Valtionavustuksen saaja ja siirron saaja pyrkivät toiminnassaan hillitsemään ilmastonmuutosta, edistämään siihen sopeutumista, suojelemaan ympäristöä sekä turvaamaan luonnon monimuotoisuutta. Valtionavustuksen saajan tulee noudattaa kehityspolitiikan läpileikkaavien tavoitteiden linjausta koskien ilmastonmuutosta ja luonnon monimuotoisuutta.

Valtionavustuksen saajalla ja siirron saajalla tulee olla menetelmät ilmasto- ja ympäristövaikutusten arvioimiseksi sekä haitallisten vaikutusten minimisoimiseksi kaikissa toiminnoissaan, mukaan lukien sen toimitusketjussa mahdollisesti tapahtuvat vaikutukset.

Valtionavustuksen saaja tai siirron saaja seuraa ja arvioi toimintansa ympäristö- ja ilmastovaikutuksia ja pyrkii jatkuvasti parantamaan toimintansa ympäristöystävällisyyttä, vähentämään materiaalien käyttöä ja jätteentuotantoa sekä asettamaan ympäristöystävällisyyttä ja hiilijalanjäljen pienentämistä koskevia vaatimuksia toiminnalleen.

Seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen häirinnän sekä syrjinnän ja vallan väärinkäytön nollatoleranssi

Valtionavustuksen saajan ja siirron saajan tulee noudattaa nollatoleranssipolitiikkaa seksuaalisen ahdistelun, seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen häirinnän sekä häirinnän, syrjinnän ja vallan väärinkäytön suhteen. Tämä tarkoittaa, etteivät valtionavustuksen saaja ja siirron saaja hyväksy toiminnassaan minkäänlaista seksuaalista ahdistelua, seksuaalista hyväksikäyttöä tai seksuaalista häirintää eivätkä häirintää, syrjintää ja vallan väärinkäyttöä työntekijöidensä tai yhteistyökumppaneidensa taholta, eivätkä ne saa jättää niiden tietoon tulleita tapauksia huomiotta, peitellä niitä tai käsitellä niitä huonosti. Tätä nollatoleranssipolitiikkaa sovelletaan myös kaikkiin valtionavustuksen saajan ja siirron saajan omiin kumppaneihin, kuten esimerkiksi hankintojen osalta palveluntoimittajaan. Mikäli avustuksen saaja tai siirron saaja havaitsevat tai epäilevät, että tässä mainittua nollatoleranssipolitiikkaa ei ole noudatettu, on asiasta ilmoitettava välittömästi

ulkoministeriölle 1.8. kohdassa tarkoitetulla tavalla. Avustuksen saajan tulee myös vastata epäkohtia koskeviin epäilyihin asianmukaisin toimenpitein.

Ilmoitus väärinkäyttöepäilystä voi saapua ulkoministeriöön myös kumppaneilta sekä ulkopuolisilta henkilöiltä tätä tarkoitusta varten luodun sähköisen ilmoituskanavan kautta, jolloin myös anonyymi ilmoittaminen on mahdollista.

Seksuaalisesta hyväksikäytöstä, seksuaalisesta ahdistelusta ja seksuaalisesta häirinnästä sekä häirinnästä säädetään myös rikoslain (39/1889) 20 luvussa, naisten ja miesten tasaarvosta annetun lain, nk. tasa-arvolain (609/1989) 7 §:ssa ja yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 14 §:ssa.

Seksuaalisella hyväksikäytöllä voidaan tarkoittaa ainakin seksuaalisluonteisen fyysisen koskemattomuuden loukkaamista joko voimakeinoin tai epätasa-arvoisten tai pakottavien olosuhteiden avulla tai tällaisella loukkaamisella uhkaamista. Esimerkkejä seksuaalisesta hyväksikäytöstä: raiskauksen yrittäminen, toisen henkilön pakottaminen suuseksiin tai kosketteluun sekä raiskaus.

Seksuaalisella häirinnällä voidaan tarkoittaa ainakin sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Esimerkkejä seksuaalisesta häirinnästä: sävyltään seksuaaliset eleet ja muu sävyltään seksuaalinen sanaton viestintä, yksilön, yksilön vartalon, käyttäytymisen, seksielämän tai sukupuoli-identiteetin seksuaalissävytteinen kommentointi, pornografiset materiaalit, seksuaalisesti vihjailevat kirjeet, sähköpostit, tekstiviestit tai puhelut.

Häirinnällä voidaan tarkoittaa ainakin henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaavaa käyttäytymistä, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy henkilön ikään, alkuperään, kansalaisuuteen, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, poliittisen toimintaan, ammattiyhdistystoimintaan, perhesuhteisiin, terveydentilaan, vammaisuuteen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai muuhun henkilöön liittyvään syyhyn ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä halventava tai nöyryyttävä taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri.

Vallan väärinkäytöllä voidaan tarkoittaa ainakin vaikutusvallan, muun vallan tai auktoriteetin asiatonta käyttämistä toista henkilöä vastaan. Tämä on erityisen vakavaa silloin, kun henkilö käyttää vaikutusvaltaansa, muuta valtaansa tai auktoriteettiaan vaikuttaakseen toisen henkilön uraan tai työehtoihin asiattomasti; tähän sisältyy muun muassa henkilön nimittäminen tiettyyn tehtävään, työtehtävien jakaminen, sopimuksen uusiminen, suorituksen arviointi tai ylentäminen. Vallan väärinkäyttöä voi olla myös käyttäytyminen, joka luo vihamielisen tai loukkaavan työilmapiirin; tähän sisältyy muun muassa pelottelu, uhkailu, kiristäminen tai pakottaminen. Syrjintä ja häirintä (seksuaalinen häirintä mukaan luettuna)

ovat erityisen vakavia rikkomuksia silloin, kun niihin liittyy vallan väärinkäyttöä.

Koskien seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen häirinnän sekä syrjinnän ja vallan väärinkäytön ehkäisyä sekä niihin liittyviä toimia avustuksen saajalta sekä siirron saajilta edellytetään, että ne:

- Ovat ymmärtäneet seksuaalisen hyväksikäytön ja häirinnän ehkäisemistä koskevat politiikkalinjaukset, periaatteet ja standardit
- Ovat ottaneet käyttöön mekanismeja seksuaalisen hyväksikäytön ja häirinnän ehkäisemiseksi
- Ovat ottaneet käyttöön riskienhallintamenettelyn, joka koskee myös seksuaalista hyväksikäyttöä ja häirintää
- Ovat ottaneet käyttöön mekanismin tai menettelytavan seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja häirinnästä ilmoittamista ja siihen liittyviä jatkotoimia varten
- Tekevät voitavansa, jotta avunsaajat ovat tietoisia ilmoitusmekanismeista ja toimivat niin, että mahdollisuuksien mukaan muut kuin ohjelmien hallinnoinnista vastaavat ja yhteisöjen kanssa tekemisissä olevat työntekijät käsittelevät ilmoitukset
- Ilmoittavat kaikista seksuaalista hyväksikäyttöä ja häirintää koskevista epäilyistä ulkoministeriölle

Ihmisoikeuksien kunnioittaminen

Valtionavustuksen saaja ja siirron saaja ovat velvollisia kunnioittamaan ihmisoikeuksia omissa toiminnoissaan ja hankinnoissaan ulkoministeriön ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa koskevan ohjeistuksen mukaisesti. Valtionavustuksen saajan ja siirron saajan tulee huomioida myös kansainväliset sitoumukset ihmisoikeuksien osalta. Valtionavustuksen saaja ja siirron saaja varmistavat, etteivät ne ole osallisena, suoraan tai epäsuorasti, haitallisten ihmisoikeusvaikutusten aiheutumiseen. Haitallinen ihmisoikeusvaikutus poistaa yksilöltä ja yhteisöiltä mahdollisuuden nauttia ihmisoikeuksistaan tai heikentää tätä mahdollisuutta. Valtionavustuksen saaja ja siirron saaja edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamista myös niiden muilta mahdollisilta yhteistyökumppaneilta.

Valtionavustuksen saajalla ja siirron saajalla tulee olla menetelmät haitallisten ihmisoikeusvaikutusten havaitsemiseksi ja niihin puuttumiseksi kaikissa toiminnoissaan, mukaan lukien niiden tekemisissä hankinnoissa sekä muussa toiminnassa mahdollisten yhteistyökumppanien kanssa.

Näitä menetelmiä voivat olla esimerkiksi ihmisoikeusarvioinnin tekeminen ulkoministeriön ihmisoikeusperustaisen lähestymistapaa koskevan ohjeistuksen mukaisesti. Kaikkien valtionavustuksen saajien sekä siirron saajien tulee lisäksi huolehtia kohdassa 1.8. edellytettyjen ilmoituksensuojakanavien olemassaolosta sekä riittävästä korruptionvastaisista toimista.

Aatteen, uskonnon tai poliittisen kannan levittäminen ei ole sallittua kehitysyhteistyövaroin.

Syrjinnän kieltö

Rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, siviilisäätyyn, raskauteen, uskontoon, sosiaaliseen tai etniseen alkuperään, kansalaisuuteen, fyysisiin ominaisuuksiin, ikään, poliittisiin mielipiteisiin, ammatilliseen järjestäytymiseen ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvä sekä kaikenlainen muu syrjintä on kielletty.

Syrjinnällä tarkoitetaan mitä tahansa henkilöiden erilaista kohtelua, kuten erottelua, hyljeksintää tai suosintaa, joka ei perustu työtehtävän vaatimukseen tai laatuun, vaan viittaa asenteista johtuvaan eriarvoiseen kohteluun.

Avustuksen saajan ja siirron saajan tulee tukea erilaisuuden hyväksymistä ja työntekijöiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia. Syrjittyjä ryhmiä tulee tarvittaessa tukea myös positiivisella erityiskohtelulla.

Työntekijöiden ahdistelu ja häirintä on kielletty. Työntekijöiden ahdistelulla ja häirinnällä tarkoitetaan työntekijöiden epäinhimillistä kohtelua, mukaan lukien yllä kuvatut seksuaalinen hyväksikäyttö ja häirintä, ruumiilliset rangaistukset, henkinen tai fyysinen pakottaminen ja häirintä; sekä tällaisen kohtelun uhkaa.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Valtionavustuksen saajan ja siirron saajan tulee toiminnassaan edistää sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Avustuksen saajan tulee noudattaa tasa-arvolaisia (laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986) ja yhdenvertaisuuslaisia (1325/2014) säädettyjä työnantajavelvoitteita.

Valtionavustuksen saajan ja siirron saajan tulee noudattaa kehityspolitiikan läpileikkaavien tavoitteiden linjausta, sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevien kansainvälisten ihmisoikeusstandardien sekä ulkoministeriön antaman tarkemman yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevan ohjeistuksen mukaisesti.

Lapsityön kieltö

Lapsilla teetettävä työ (lapsityö) on kielletty, lukuun ottamatta ILO:n sopimuksessa nro 138 perusteltuja poikkeuksia. Lapsella ei saa teettää työtä, joka haittaa hänen opintojaan tai on vahingollista hänen terveydelleen tai kehitykselleen.

Lapsella tarkoitetaan tässä henkilöä, joka:

- on alle 15-vuotias tai alle kansallisessa lainsäädännössä vaadittavan vähimmäisiän, jos se on korkeampi kuin 15 vuotta; ja
- on alle iän, jossa kansallinen perusopetuksen oppivelvollisuus päättyy.

Alle 18-vuotiaat lapset voivat työskennellä vain tehtävissä, jotka eivät ole niiden luonteen tai olosuhteiden johdosta haitallisia lasten terveydelle, turvallisuudelle ja moraalille. Alle 18-vuotiailla ei saa teettää yö- tai ylityötä.

Jos lapsityötä havaitaan, valtionavustuksen saaja tai siirron saaja puuttuu tilanteeseen ja varmistaa lapsen edun toteutumisen yhteistyössä työnantajan, lapsen ja hänen perheensä sekä tarvittaessa muiden tahojen kanssa.

Pakkotyön kieltö

Pakkotyö on kielletty. Pakkotyöllä tarkoitetaan kaikenlaista työtä tai palvelusta, joka rangaistuksen uhalla vaaditaan joltakin henkilöltä ja johon mainittu henkilö ei ole vapaaehtoisesti tarjoutunut.

Pakkotyön lisäksi orjatyö, velkojen maksamiseksi vaadittu työ ja ei-vapaaehtoinen vangeilla teetettävä työ on kielletty. Kaikkien työsuhteiden tulee olla vapaaehtoisia ja työntekijällä tulee aina olla oikeus päättää työsopimus kohtuullisella irtisanomisajalla.

Työntekijän kanssa tulee tehdä kirjallinen työsopimus kielellä, jota työntekijä ymmärtää.

Työantajat ja työnvälitysagentit eivät saa pitää hallussaan tai muutoin piilottaa, takavarikoida tai tuhota työntekijän henkilöllisyyttä ja oleskeluoikeutta osoittavia asiakirjoja, kuten henkilöllisyystodistuksia, passeja tai työlupia, eivätkä estää työntekijältä pääsyä näihin asiakirjoihin. Jos kansallisen lainsäädännön velvoitteet edellyttävät asiakirjojen tilapäistä haltuunottoa, asiakirjat on palautettava työntekijälle viipymättä heti, kun se on mahdollista.

Työntekijöiltä ei saa vaatia rekrytointipalkkioita tai rekrytointiin liittyviä maksuja. Jos tällaisia maksuja havaitaan, työntekijöille on palautettava näiden maksamat maksut. Työnantajan tulee varmistaa, että työntekijät eivät ole joutuneet maksamaan rekrytointipalkkioita tai rekrytointiin liittyviä maksuja myöskään työnvälitysagenteille tai muille tahoille.

Järjestäytymisvapaus

Työnantaja kunnioittaa työntekijöiden oikeutta ja vapautta ammatilliseen järjestäytymiseen ja kollektiiviseen neuvotteluun. Näillä tarkoitetaan erilaisia muodollisia ja epämuodollisia yhteistyön muotoja, joiden tarkoituksena on tukea ja puolustaa yhteisesti työntekijän intressejä työpaikalla sekä työyhteisössä. Työnantajan tulee informoida työntekijöitä tästä oikeudesta. Valtioissa, joissa järjestäytymisvapautta ei ole täysimääräisesti tunnustettu, työnantaja ottaa käyttöön ja tukee menettelytapoja, joiden tarkoituksena on mahdollistaa

työntekijöiden tai heidän vapaasti valitsemiensa edustajien ja työpaikan johdon tapaamiset ja neuvottelut liittyen palkkausta ja työoloja koskeviin kysymyksiin, ilman pelkoa tästä johtuvista haitallisista seuraamuksista.

5. Valtionavustuksen käytön valvonta, maksatuksen keskeytys ja takaisinperintä

5.1. Seuranta- ja valvontakäytännöt

Seuranta- ja valvontatietojen tuottaminen perustuu kohdassa 4.3. tarkoitettuihin valtionavustuksen saajan tuottamiin tietoihin sekä muihin ulkoministeriön ohjeistamiin käytäntöihin, mutta sen lisäksi ulkoministeriöllä on oikeus saada ja hankkia valtionavustuksen käyttö- ja seurantatietoja sekä muita tietoja samoin kuin tehdä tarvittaessa tarkastuksia.

Mikäli ulkoministeriön asettamia ehtoja ja ohjeita tuen raportoinnille ja käytölle ei ole noudatettu, ministeriö voi asettaa määräajan ehtojen täyttämiseksi, keskeyttää avustuksen maksamisen, sekä päättää jo maksetun avustuksen takaisinperinnästä.

Valtionavustuksen saajalla on velvollisuus avustaa ulkoministeriötä siirron saajaan kohdistuvan seurannan ja valvonnan toteuttamisessa, kuten kohdemaihin suuntautuvan seurannan tai muun todentamisen osalta.

Ulkoministeriö voi osallistua valtionavustuksen kohteena olevan toiminnan mahdolliseen ohjausryhmään seurannan ja valvonnan tukemiseksi, mutta ulkoministeriöllä ei ole päätösvaltaista tai ohjaavaa roolia ohjausryhmässä.

5.2. Tarkastusoikeudet

Valtionavustusviranomaisen tarkastusoikeudesta säädetään valtionavustuslain 16 §:ssä. Ulkoministeriöllä on oikeus suorittaa valtionavustuksen maksamisessa ja käytön valvonnassa tarpeellisia valtionavustuksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia.

Jos valtionavustus on myönnetty 7 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla käytettäväksi valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan hankkeeseen tai toimintaan, ulkoministeriöllä on oikeus tarvittaessa tarkastaa myös siirron saajan valtionavustuspäätöksen mukaista taloutta ja toimintaa. Valtionavustuksen saajan on otettava siirron saajien kanssa tehtävissä sopimuksissa riittävät lausekkeet tarkastusoikeuden toteuttamiseksi, kuten kohdassa 2.3. tarkemmin veloitetaan. Valtionavustuksen saajalla on velvollisuus avustaa ulkoministeriötä myös muissa siirron saajaan kohdistuvissa tarkastustoimenpiteissä.

Ulkoministeriö voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tarkastajan suorittamaan edellä mainittuja tarkastuksia. Ulkopuolinen asiantuntija voi valtionapuviranomaisen pyynnöstä avustaa tarkastuksessa. Valtiontalouden tarkastusviraston ja eduskunnan tarkastusvaliokunnan tarkastusoikeudesta säädetään erikseen.

Tarkastuksen suorittamisesta säädetään valtionavustuslain 17 §:ssä (ks. myös 5.3.).

5.3. Valtionavustuksen saajan velvollisuus avustaa tarkastuksessa

Valtionavustuslain 17.1 §:n mukaan valtionavustuksen saajan ja siirron saajan on korvauksetta annettava tarkastusta suorittavalle viranomaiselle tai muulle tarkastusta suorittavalle kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset, asiakirjat, tallenteet ja muu aineisto sekä muutoinkin avustettava tarkastuksessa. Tarkastusta suorittavalla viranomaisella tai muulla tarkastusta suorittavalla on oikeus ottaa tarkastuksen kohteena oleva aineisto haltuunsa, jos tarkastaminen sitä edellyttää. Aineisto palautetaan viipymättä, kun sitä ei enää tarvita tarkastuksen suorittamiseksi.

Tarkastusta suorittavalla viranomaisella tai muulla tarkastusta suorittavalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa valtionavustuksen saajan tai siirron saajan hallinnassa tai käytössä oleviin liike-, varasto- tai muihin vastaaviin ammatin tai elinkeinon harjoittamiseen käytettäviin tiloihin ja muille alueille, joiden oloilla on merkitystä valtionavustuksen myöntämiselle ja käytön valvonnalle.

Valtionavustuksen saajalla on velvollisuus avustaa ulkoministeriötä myös siirron saajaan kohdistuvan tarkastuksen toteuttamisessa.

5.4. Valtionavustuksen maksatuksen keskeytys

Maksatuksen keskeytyksestä säädetään valtionavustuslain 19 §:ssä. Ulkoministeriö voi päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksamisen keskeytettäväksi asian selvittämisen ajaksi, jos: 1) on perusteltua aihetta epäillä, että valtionavustuksen saaja ei menettele valtionavustuslain 12 §:n 4 momentissa taikka 13 tai 14 §:ssä tarkoitetulla tavalla; 2) ne perusteet, joilla valtionavustus on myönnetty, ovat olennaisesti muuttuneet; taikka 3) Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetään maksamisen keskeyttämistä. Maksatuksen keskeytys kohdennetaan selvityksen kohteena olevaan osaan maksatuksesta.

Valtionavustuksen maksatus saadaan tilapäisesti keskeyttää siten muun muassa silloin, kun on perusteltua aihetta epäillä, etteivät maksatusta varten annetut tiedot ole oikeita tai riittäviä tai valtionavustuksen käyttöön vaikuttavasta muutoksesta, kuten muutoksesta saajan taloudellisessa tilanteessa, ei ole ilmoitettu. Päätös maksatuksen keskeyttämisestä voidaan tehdä myös silloin, kun ne perusteet, joilla valtionavustus on myönnetty, ovat olennaisesti muuttuneet. Tämä voi tarkoittaa sitä, että valtionavustuksen myöntämisen tai käyttämisen

perusteissa on tapahtunut olennaisia muutoksia ja on tarpeen selvittää, miten muutokset vaikuttavat mahdollisuuksiin käyttää valtionavustusta laissa, talousarviossa ja valtionavustuspäätöksessä tarkoitetulla tavalla.

Maksatuksen keskeyttämisessä on kyse väliaikaisesta turvaamistoimesta, jonka avulla myönnetyn valtionavustuksen maksaminen saadaan keskeyttää asian tarkemman selvittämisen ajaksi. Selvittämisen jälkeen valtionapuviranomainen tekee päätöksen maksatuksen jatkamisesta tai valtionavustuksen maksamisen lopettamisesta ja takaisinperinnästä. Valtionavustuksen saajalla on valtionavustuslain 34 §:n mukaan oikeus hakea oikaisuvaatimuksella muutosta maksatuksen keskeyttämisspätökseen, mutta viranomaisen saa keskeyttää maksatuksen oikaisuopyynnön käsittelyn ajaksi.

5.5. Valtionavustuksen takaisinperintä ja korot

Valtionavustuksen takaisinperinnästä säädetään valtionavustuslain 21 ja 22 §:ssä. Mahdollisten investointiavustusten takaisinperinnästä säädetään valtionavustuslain 23 §:ssä. Valtionavustuksen saajan oma-aloitteista valtionavustuksen palautusta käsitellään kohdassa 4.2.

Ulkoministeriöllä on valtionavustuslain 21 §:n mukaan velvollisuus päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu valtionavustus takaisin perittäväksi, jos valtionavustuksen saaja on:

1. jättänyt palauttamatta sellaisen valtionavustuksen tai sen osan, joka valtionavustuslain 20 §:n mukaan on palautettava;
2. käyttänyt valtionavustuksen olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty;
3. antanut ulkoministeriölle väärän tai harhaanjohtavan tiedon seikasta, joka on ollut omiaan olennaisesti vaikuttamaan valtionavustuksen saantiin, määrään tai ehtoihin, taikka salannut sellaisen seikan; taikka
4. muutoin 1–3 kohtaan verrattavalla tavalla olennaisesti rikkonut valtionavustuksen käyttämistä koskevia säännöksiä tai valtionavustuspäätökseen otettuja ehtoja.

Valtionavustuksen harkinnanvarainen takaisinperintä

Ulkoministeriö voi valtionavustuslain 22 §:n mukaan päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun valtionavustuksen tai sen osan takaisin perittäväksi, jos:

1. valtionavustuksen saaja on menetellyt valtionavustuslain 12 §:n 4 momentin taikka mainitun lain 13 tai 14 §:n vastaisesti;
2. valtionavustuksen saaja on kieltäytynyt antamasta valtionavustuslain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua aineistoa tai avustamasta mainitussa momentissa tarkoitetulla tavalla tarkastuksessa;

3. valtionavustuksen saaja on lopettanut valtionavustuksen kohteena olleen toiminnan, supistanut sitä olennaisesti tai luovuttanut sen toiselle;
4. valtionavustuksen saaja on valtionavustuslain 13 §:n vastaisesti luovuttanut toiselle omistus- tai hallintaoikeuden omaisuuteen, joka on hankittu valtionavustuksella;
5. valtionavustuksen saaja on valtionavustuslain 13 §:n vastaisesti pysyvästi muuttanut valtionavustuksen kohteena olleen omaisuuden käyttötarkoitusta;
6. valtionavustuksen saaja on joutunut ulosottotoimenpiteen kohteeksi, selvitystilaan, konkurssiin taikka yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitetun saneerausmenettelyn tai yksityishenkilön velkajärjestelyistä annetussa laissa (57/1993) tarkoitetun velkajärjestelyn kohteeksi, jollei valtionavustuksen käyttötarkoituksesta muuta johdu; taikka
7. valtionavustuksen saaja menettelee tosiasiallisesti edellä kohdissa 1-6 mainittuihin seikkoihin rinnastettavalla tavalla antamalla valtionavustuksen myöntämiseen, maksamiseen tai käyttämiseen liittyvälle seikalle muun kuin asian todellista luonnetta tai tarkoitusta vastaavan oikeudellisen muodon.

Jos valtionavustuksen saaja tai tämän rikoslaissa määritelty edustaja on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä tai työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta taikka valtionavustuksen saajalle on lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsopimuslaissa tarkoitettu seuraamusmaksu, valtionapuviranomainen voi jatkaa valtionavustuksen maksamista sekä jättää jo maksetun valtionavustuksen tai sen osan perimättä takaisin vain erityisen painavasta syystä.

Jos valtionavustuksen kohteena ollut omaisuus on tuhoutunut tai vahingoittunut valtionavustuspäätöksessä määriteltynä käyttöaikana eikä tuhoutuneen tai vahingoittuneen omaisuuden tilalle hankita uutta vastaavaa omaisuutta, ulkoministeriö voi päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksamisen lopetettavaksi ja määrätä mahdollisesta vakuutuskorvauksesta tai muusta korvauksesta takaisin perittäväksi määrän, joka vastaa valtionavustuksen osuutta omaisuuden alkuperäisestä hankintamenosta.

Ulkoministeriö voi päätöksellään myös määrätä valtionavustuksen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun valtionavustuksen takaisin perittäväksi, jos Euroopan yhteisön lainsäädännössä sitä edellytetään.

Takaisinperinnän kohtuullistaminen

Ulkoministeriö voi päättää, että osa takaisin perittävästä määrästä, sille laskettavasta korosta tai viivästyskorosta jätetään perimättä, jos täysimääräinen takaisinperintä on kohtuuton.

Eryyisen painavasta syystä ulkoministeriö voi päättää, että kyseiset kulut ja mahdolliset korot kohtuullistetaan kokonaan.

Kohtuullistamisesta päätettäessä otetaan huomioon se, onko täysimääräinen takaisinperintä

kohtuutonta avustuksen saajan taloudelliseen asemaan ja olosuhteisiin tai avustuksella hankitun omaisuuden laatuun nähden taikka palauttamisen tai takaisinperinnän perusteena olevaan menettelyyn tai olosuhteiden muutokseen nähden.

Lähtökohtana kohtuullistamisessa on maksuvelvoitteiden kohtuuton ankaruus ja epäoikeudenmukaisuus vallitsevissa yksittäisissä olosuhteissa. Suoritusvelvollisuutta helpotetaan vain osittain ja siltä osin kuin se on kohtuuton. Koska kohtuullistaminen asiallisesti merkitsee ulkoministeriön harkintavallan nojalla tekemää poikkeusta valtionavustuslain mukaisista velvoitteista, on kynnys suoritusvelvoitteiden täysimääräiseen poistamiseen erittäin korkea. Ulkoministeriö ohjeistaa erikseen kohtuullistamista koskevan hakemuksen tekemisestä.

Takaisinperittävälle määrälle maksettavat korot

Valtionavustuslain 24 §:n mukaan valtionavustuksen saajan on maksettava palautettavalle tai takaisin perittävälle määrälle valtionavustuksen maksupäivästä korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä.

Valtionavustuslain 25 §:n mukaan, jos takaisinperittävää määrää ei makseta viimeistään valtionapuviranomaisen asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

Yhteystiedot

valtionavustuspalvelut@valtiokonttori.fi

Sörnäisten rantatie 13, Helsinki
PL 14, 00054 Valtiokonttori

Y-tunnus: 0245440-1

Valtiokonttori
Statskontoret
State Treasury